

# Vakcina protiv COVID-19:

## Uobičajena pitanja i odgovori

### Saznajte o vakcini i dobijte odgovore na uobičajena pitanja od stručnjaka iz Bryan Health.

*NAPOMENA: Medicinske informacije u ovim Pitanjima i odgovorima temelje se na ograničenim podacima koji se brzo razvijaju. Ovo su samo opšte informacije i ne smiju se smatrati za specifičan medicinski savjet za pojedinačnog pacijenta.*

*Od 28. januara 2021.*

### Razvoj vakcine

#### ➤ Kako su se razvile vakcine?

I Pfizer-BioNTech i Moderna su mRNA vakcine, što je skraćena za glasničku (messenger) ribonukleinsku kiselinu. Ova vrsta vakcine se proizvodi u okruženju bez ćelija. Na primjer, možda ste čuli da su za neke vakcine, kao vakcinu protiv influence, potrebna jajašca kako bi se razvile. mRNA tehnologija to ne iziskuje—ona je bez ćelija i proizvođačima omogućava brzu proizvodnju velikih količina vakcine.

#### ➤ Pošto su se vakcine razvile tako brzo, jesu li preskočeni neki koraci u postupku odobrenja?

Ne. mRNA tehnologija nije nova—brojne godine istraživanja su dozvolile brzi razvoj pojave vakcine protiv COVID-19.

#### ➤ Kakav je stav Konferencije katoličkih biskupa Sjedinjenih Država o vakcini?

Pogledajte cijelu izjavu od Konferencije katoličkih biskupa Sjedinjenih Država na: [usccb.org/moral-considerations-covid-vaccines](https://usccb.org/moral-considerations-covid-vaccines)

### Planiranje vakcinisanja

#### ➤ Kako ću dobiti vakcinu protiv COVID-19?

Odjel za zdravstvo okruga Lincoln-Lancaster (Lincoln-Lancaster County Health Department) ima uspostavljen postupak registracije vakcinacije za stanovnike okruga Lancaster. Ako živite u drugom okrugu, trebate provjeriti kod vašeg okružnog Odjela za zdravstvo.

Postupak registracije stanovnika okruga Lancaster za vakcinaciju:

- Popunite online obrazac (dostupan na engleskom i španskom) na: [covid19.lincoln.ne.gov](https://covid19.lincoln.ne.gov)
- Informacije će se koristiti kako bi se utvrdilo u kojoj ste fazi vakcinacije
- Kada vakcina bude dostupna za vašu fazu, Odjel za zdravstvo će vas kontaktirati

Ako nemate pristup internetu, možete pozvati Odjel za zdravstvo okruga Lincoln-Lancaster na 402-441-8006.

Za novosti i dodatne informacije provjerite web stranicu: [bryanhealth.org/vaccine](https://bryanhealth.org/vaccine)



### ➤ **Kako se daje vakcina?**

Vakcina zahtijeva dvije doze, i injektira se u rameni mišić baš kao i vakcina protiv gripa. Doze Pfizer-ove vakcine daju se u razmaku od 21 dan; doze vakcine Moderna daju se u razmaku od 28 dana.

### ➤ **Moram li platiti COVID-19 vakcinu?**

Vlada obezbjeđuje besplatne doze vakcina za sve građane u širom zemlji. Mogu biti naplaćivane naknade za davanje (ubrizgavanje) vakcine.

### ➤ **Kako će se vakcine distribuisati vakcine?**

I Centar za kontrolu i prevenciju bolesti (Center for Disease Control and Prevention, CDC) i država Nebraska imaju sveobuhvatne planove vakcinacije. Institucije se rukovode ovim planovima kod određivanja prioriteta za početne zalihe vakcina. Planovi se razvijaju i mijenjaju, i mogu da se nađu lokalnim web-mjestima Ministarstva zdravlja.

### ➤ **Kojim starosnim grupama će biti dozvoljeno da primaju vakcinu? Mogu li djeca da se vakcinišu?**

Odobrenjem za upotrebu u hitnim slučajevima (EUA), koje izdaje Uprava za hranu i lijekove (FDA), za svaku vakcinu utvrđuje se uzrast djece koja mogu da budu vakcinisana. Pfizer-ova vakcina je proučavana za djecu uzrasta od 12 godina, ali u ovom trenutku ima EUA samo za osobe od 16 i više godina. Vakcina Moderna ima EUA za osobe od 18 i više godina, ali se trenutno proučava njena primjena kod adolescenata.

### ➤ **Da li će injekcija protiv gripa koju sam primio/primila da me zaštiti od virusa COVID-19?**

Vakcina protiv gripa vas neće zaštititi od zaražavanja virusom COVID-19, ali može da spriječi da ne dobijete influencu (grip) u isto vrijeme kada i COVID-19. Ovo može da vas sačuva kako ne biste imali još ozbiljniju bolest. Primanje vakcine protiv gripa ove godine je važnije nego ikada.

### ➤ **Ukoliko sam se oporavio od virusa COVID-19, da li treba da budem vakcinisan/vakcinisana? Da li imunitet koji se stekne nakon zaražavanja virusom COVID-19 traje duže od zaštite koju pruža vakcina protiv virusa COVID-19?**

Zaštita koju osoba dobije nakon što je imala infekciju (zvana prirodni imunitet) razlikuje se u zavisnosti od bolesti, i razlikuje se od osobe do osobe. S obzirom da je virus nov, ne znamo koliko dugi prirodni imunitet može da traje. Rani dokazi—zasnovani na iskustvu nekih ljudi—upućuju da prirodni imunitet možda neće trajati veoma dugo, pa je vakcina i dalje potrebna.

## **Sigurnost vakcine**

### ➤ **Može li me vakcina zaraziti virusom COVID-19?**

Ne, ova vakcina ne sadrži živi virus. Ona ne može da izazove zaražavanje virusom COVID-19.

### ➤ **Hoće li će ova vrsta vakcine promjeniti moj DNK?**

Ne. Vakcine Pfizer i Moderna su mRNA vakcine, ali njihovo dejstvo NE mijenja naš DNK. mRNA tehnologija je izabrana zato što je brža da se proizvedu veoma velike količine vakcine od drugih tradicionalnih metoda. mRNA ni na koji način nema sposobnost da mijenja ili vrši izmjene na genetskom sklopu osobe (DNK). Ove vakcine sarađuju sa prirodnim odbranama tijela kako bi na bezbjedan način razvile zaštitu (imunitet) od bolesti.

### ➤ **Hoće li zbog vakcine moj test na COVID-19 biti pozitivan?**

Ne, ali je moguće da osoba koja primi vakcinu ima pozitivne testove na antitijela.

## ➤ Može li vakcina izazvati nuspojave? Koje su uobičajene nuspojave?

Mogu se javiti nuspojave. Najčešće prijavljene nuspojave:

- Bol i crvenilo na mjestu injektiranja
- Bolovi u mišićima i zglobovima
- Groznica
- Glavobolja
- Otečene žlijezde
- Umor
- Drhtavica

U većini slučajeva ove nuspojave su blage do umjerene, ali moguće je da one utiču na svakodnevne aktivnosti. Ove nuspojave su slične nuspojavama koje se javljaju i kod drugih vakcina odobrenih od strane Uprave za hranu i lijekove (Food and Drug Administration, FDA). U slučajevima kada su se one javile, simptomi su se najčešće javljali u prva tri dana i nestajali u roku od jednog do tri dana nakon toga.

## ➤ Koje sastojke sadrži vakcina?

Sastojci u dvjema mRNA vakcinama sa Odobrenjem za upotrebu u hitnim slučajevima (Emergency Use Authorization, EUA) su:

Opis	Vakcina protiv COVID-19 Pfizer-BioNTech	Vakcina protiv COVID-19 Moderna
mRNA	Nukleozidno modificirana mRNA koja kodira glikoprotein virusnog šiljka (S) SARS-CoV-2	Nukleozidno modificirana mRNA koja kodira glikoprotein virusnog šiljka (S) SARS-CoV-2
Lipidi	2[(polietilen glikol)-2000]-n, N-ditetradecilacetamid	Polietilen glikol (PEG) 2000 dimiristoil glicerol (DMG)
	1,2-distearoil-sn-glicero-3-fosfoholin	1,2-distearoil-sn-glicero-3-fosfoholin
	Holesterol	Holesterol
	(4-hidroksibutil)azandiil)bis(heksan-6,1-diil) bis(20heksildekanoat)	SM-102 (Vlasništvo Moderna)
Soli, šećeri, pufferi	Kalijum hlorid	Trometamin
	Monobazni kalijum fosfat	Trometamin hidrohlorid
	Natrijum hlorid	Sirćetna kiselina
	Dibazni natrijum fosfat dihidrat	Natrijum acetat
	Saharoza	Saharoza

## ➤ Trebaju li trudnice primiti vakcinu?

Kod trudnica zaraženih virusom COVID-19, uslijed infekcije može da postoji povećan rizik od teških bolesti ili komplikacija sa trudnoćom. Podaci o sigurnosti vakcina protiv COVID-19 kod trudnica trenutno su veoma ograničeni. Ograničeni podaci iz ispitivanja na životinjama nisu otkrili sigurnosne rizike kod pacova koji su primili vakcinu Moderna protiv virusa COVID-19, prije ili tokom trudnoće. Planirana su ispitivanja na trudnicama, a proizvođači vakcina prate ishode kod žena uključenih u klinička ispitivanja i koje su ostale u drugom stanju. mRNA vakcine nisu žive vakcine. mRNA u vakcini brzo se razlaže uobičajenim ćelijskim procesima, i ne ulazi u jezgro ćelije. Na osnovu trenutnih saznanja, stručnjaci vjeruju da je malo vjerovatno da će mRNA vakcine predstavljati rizik za trudnice ili plod. Ipak, potencijalni rizici od mRNA vakcina za trudnice i plod nisu poznati zato što ove vakcine nisu proučavane u ispitivanjima na trudnicama.

Kada donose odluku, trudnice i njihovi pružaoci zdravstvene njege treba da razmotre nivo prenošenja virusa COVID-19 unutar zajednice, lični rizik pacijenta od zaraze virusom COVID-19, rizike od virusa COVID-19 za pacijenta i potencijalne rizike za plod, djelotvornost vakcine, nuspojave vakcine i nedostatak podataka o vakcinisanju tokom trudnoće.

Ne postoje preporuke za rutinsko testiranje trudnoće prije primanje COVID-19 vakcine. Osobe koje pokušavaju da ostanu u drugom stanju ne trebaju izbjegavati trudnoću nakon mRNA vakcine protiv COVID-19.

Kako biste vidjeli nove priče i blogove ljekara iz zdravstvene organizacije Bryan Health na ovu temu, posjetite: [bryanhealth.org/vaccine-pregnant](https://bryanhealth.org/vaccine-pregnant)

### ➤ **Trebaju li dojilje primiti vakcinu?**

Ne postoje podaci o sigurnosti vakcina protiv COVID-19 kod žena koje doje djecu ili o dejstvu mRNA vakcina protiv COVID-19 na dojeno dijete ili stvaranje mlijeka. Smatra se da mRNA vakcine ne predstavljaju opasnost za dojeno dijete. Dojilja koja je dio grupe kojoj je preporučeno da prime vakcinu protiv virusa COVID-19 može odlučiti da se vakciniše.

### ➤ **Može li vakcina negativno uticati na plodnost?**

Ne postoje podaci koji pokazuju da vakcina utiče na plodnost. Možete vidjeti glasine o tome, ali ovo nikada nije dokazano. Žene koje su se trudile oko začeca bile su isključene iz ispitivanja. Znamo da s većina neželjenih dejstava od vakcina pojavljuje u roku od dva mjeseca od primanja vakcine, a većina ljudi učesnika ispitivanja praćeni su najmanje dva mjeseca. Sljedeće izjave dolaze iz CDC-a: "Oni koji nastoje da ostanu u drugom stanju ne treba da izbjegavaju trudnoću nakon primanja mRNA vakcine protiv COVID-19." Molimo razgovarajte sa vašim pružaocem zdravstvene njege ukoliko imate dodatna pitanja koja vas muče.

### ➤ **Ja sam imunokompromitovan(a) – trebam li primiti vakcinu?**

Ove vakcine ne sadrže živi virus, tako da ne donose rizik od zaraznih neželjenih dejstava, nezavisno od imunološkog statusa. Ipak, CDC navodi da bi kod osoba s imunokompromitujućim stanjima mogao da postoji povećani rizik od teškog oblika COVID-19. Još uvijek nisu dostupni podaci da bi se utvrdila bezbjednost i djelotvornost vakcine kod ovih grupa. Možete da primite vakcinu protiv virusa COVID-19 ukoliko nemate kontraindikacije na vakcinaciju. Ovo je odluka koju treba da donesete nakon savjetovanja sa vašim pružaocem zdravstvene njege.

### ➤ **Imam autoimunu bolest – treba li da primim vakcinu?**

Osobe sa autoimunim bolestima nisu bile isključene iz kliničkih ispitivanja, ali nisu dostupni konkretni podaci oko bezbjednosti i djelotvornosti mRNA vakcina protiv COVID-19 kod ove populacije. Osobe s ovim bolestima, koje nemaju kontraindikacije na vakcinaciju, mogu da prime vakcinu.

### ➤ **Imam istoriju Gilen-Bareové sindroma – treba li da primim vakcinu?**

Do danas, nije prijavljen nijedan slučaj Gilen-Bareovog sindroma (GBS) nakon vakcinacije među učesnicima u kliničkim ispitivanjima vakcina Pfizer-BioNTech ili Moderna protiv COVID-19. Ova istorija, generalno, nije činilac koji sprječava većinu vakcinacija. Osobe sa GBS istorijom mogu primiti mRNA vakcinu protiv COVID-19, osim ukoliko imaju kontraindikacije na vakcinaciju.

### ➤ **Imam istoriju Belove paralize – treba li da primim vakcinu?**

Bilo je slučajeva Belove paralize među učesnicima u kliničkim ispitivanjima za obe vakcine, ali stopa pojavljivanja nije bila veća nego u opštoj populaciji. Vakcinacija nije smatrana njihovim uzrokom. Osobe sa istorijom Belove paralize mogu da prime mRNA vakcinu protiv COVID-19, osim ukoliko imaju druge kontraindikacije.

### ➤ **Imam alergije – treba li da primim vakcinu?**

Postoje male šanse da bi vakcina mogla da prouzrokuje teške alergijske reakcije.

#### **Pacijenti ne bi trebalo da primaju vakcinu ukoliko:**

- Imaju istoriju teške alergije na sastojke mRNA vakcine
- Osjete trenutnu alergijsku reakciju na prvu dozu mRNA vakcine protiv COVID-19. Trenutne alergijske reakcije povezane su sa širokim spektrom simptoma, koji mogu da budu različiti kod svakog pacijenta. Oni mogu da uključe simptome kao što su koprivnjača, svrab, crvenilo, otok lica, usta ili grla, zbunjenost, vrtoglavica, slabost, teškoće sa disanjem, pad krvnog pritiska ili povećan puls, mućnina, povraćanje, grčevi u stomaku, dijareja i drugi. (Ne predstavljaju sve nuspojave alergijske reakcije - vaš pružalac zdravstvene zaštite vam može pomoći da raspoznate razliku između alergijskih reakcija i drugih vrsta nuspojava vakcine.)
- Odmah dobiju alergijsku reakciju na polisorbit

Prema EUA, nema upozorenja za vakcinisanje pacijenata koji imaju druge vrste alergija (npr. na hranu, kućne ljubimce, otrov insekata, iz životne sredine, na lateks, jaja, želatin ili oralne lijekove) ili porodične historije alergija. CDC napominje da historija blagih alergijskih reakcija na vakcine ili terapije koje se primaju ubrizgavanjem ne predstavlja kontraindikaciju ili mjeru opreza za vakcinisanje sa vakcinama protiv COVID-19.

Ako ste imali teške ili neposredne alergijske reakcije na druge vakcine ili terapije koje se primaju ubrizgavanjem, ili imate briga o potencijalnom alergijskom odgovoru na ovu vakcinu, trebate razgovarati o rizicima i koristima sa svojim pružalac zdravstvene zaštite.

### ➤ **Ja imam dermalne filere – trebam li dobiti vakcinu?**

Dermalni filer su različite vrste proizvoda koji se ubrizgavaju ispod kože kako bi se, iz kozmetičkih razloga, koži dao volumen. Ljudi koji su primili mRNA vakcinu protiv COVID-19 su rijeko imali oticanje u blizini područja ubrizgavanja filera (obično lica ili usana). Ako se to dogodi, izgleda da je samo privremeno i može se riješiti tretmanom. To vas ne bi trebalo spriječiti da se vakcinišete, osim ako imate druge zdravstvene razloge zbog kojih ne biste trebali primiti te vakcine. Ako vam se nakon vakcinacije razviju otoci ove vrste, obratite se svom pružaoc zdravstvene njege.

### ➤ **Trebam li izbjegavati dobijanje drugih vakcina blizu vremena kada dobijam vakcinu protiv COVID-19?**

CDC navodi "Zbog nedostatka podataka o sigurnosti i efikasnosti mRNA vakcina protiv COVID-19 kada se daju istovremeno s drugim vakcinama, serija vakcina se treba dati sama, s minimalnim intervalom od 14 dana prije ili nakon davanja bilo koje druge vakcine. Ako se slučajno daju mRNA vakcine protiv COVID-19 u vremenskom okviru od 14 dana od druge vakcine, nije potrebno ponavljati dozu ni za jednu vakcinu."

### ➤ **Kakva je to ideja pod nazivom imunitet stada?**

Do imuniteta stada dolazi kada se virus ne može širiti zato što nailazi na osobe koje su već zaštićene od infekcije. Onda kada velika populacija više ne bude pod rizikom, trebao bi prestati svaki talas novog širenja. Stručnjaci procjenjuju da se 70 do 80 procenata cijele populacije u SAD—više od 200 miliona ljudi—mora oporaviti od COVID-19 kako bi se spriječilo da pandemija postane još gora.

Ali, taj nivo zaraze će dovesti do velikog broja bolesnika sa ozbiljnim dugotrajnim komplikacijama i na milione smrtnih slučajeva. Zato je ova vakcina tako važna. Naš zdravstveni sistem ne može primiti toliko pacijenata—mi smo sada preopterećeni. Kada dobijete vakcinu, vi pomažete u stvaranju imuniteta krda jer se virus neće moći širiti zbog zaštite koju pruža vakcina.

## Vakcinisanje

### ➤ **Trebam li uzeti ibuprofen (Motrin, Advil) ili acetaminofen (Tylenol) prije nego dobijem vakcinu protiv COVID-19?**

To se ne preporučuje jer njihov uticaj na efikasnost vakcine još uvijek nije poznat. Međutim, ako osjetite neugodu zbog nuspojava nakon vakcinacije, možete uzeti neki bezreceptni lijek za ublažavanje simptoma.

### ➤ **Da li se vakcina daje na isti način kao i godišnja vakcina protiv gripe?**

Da, injekcija se daje u rameni mišić, isto kao godišnja vakcina protiv gripe.

## Nakon vakcinacije

### ➤ **Ako dobijem vakcinu, moram li i dalje nositi masku?**

Da, svi moramo nastaviti da se pridržavamo istih efikasnih praksi nošenja maske, pranja ruku i socijalnog distanciranja u doglednoj budućnosti. Mi smo u dugoj borbi protiv žestokog neprijatelja i ne možemo se predati, ali ovdje je nada zbog vakcine.

### ➤ **Koliko dugo nakon druge doze dolazi do imuniteta?**

Za većinu ljudi, puni efekat vakcine može se očekivati u roku od 10-14 dana nakon davanja druge doze vakcine.

### ➤ **Koliko dugo traje imunitet?**

Još nije poznato koliko dugo traje imunitet na COVID-19, ni kod osobe koja se oporavila od bolesti ni kod one koja se vakcinisala. Moguće je da će vakcinama u neko doba biti potrebne dodatne doze pojačivača nakon prve dvije doze.

### ➤ **Mogu li dati krv nakon dobijanja vakcine?**

Prema Nebraska Community Blood Bank (Banka krvi zajednice u Nebraski), nema perioda čekanja za doniranje krvi ili plazme nakon primanja vakcine Pfizer ili Moderna. Ako primite vakcinu Johnson & Johnson ili Astra Zeneca (kada budu dostupne), potreban je 14-dnevni čekanja prije doniranja krvi ili plazme. Ne možete donirati konvalescentnu plazmu ako ste vakcinisani.